



Almostafa internation university

جامعة المصطفى العالمية – نمایندگی گلستان

پایان نامه کارشناسی ارشد

رشته فقه و اصول

عنوان:

انواع، شرایط و احکام تلقیح مصنوعی از دیدگاه فقهای معاصر فریقین

استاد راهنما:

دکتر ایجاد حسین «مجتبی»

نگارنده:

عبدالرحیم «رحیمی»

تاریخ دفاع: ۱۴۰۲/۱۱/۱۶

سال تحصیلی: ۱۴۰۲

کد تحصیلی: ۱۱۵۱۵۴۹۸

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مسئولیت نقل مطالب:

مسئولیت کلیه موضوعات مندرج در این پایان نامه، به دوش نگارنده بوده و جامعه المصطفی العالمیه هیچ مسئولیتی در قبال آن ندارد.

استفاده از این پایان نامه، با ذکر منبع بلامانع است، اما چاپ و نشر آن داخل ایران، بدون اجازه جامعه المصطفی العالمیه ممنوع بوده و پیگرد قانونی دارد.

اهداء و تقدیم به:

منجی عالم بشریت، شخصیتی که هر ازگاه اسم شریف‌اش در زبان آورده شود، چراغ‌های درود در جان لحظه‌ها فروزان می‌شود، هر زمانی که فضیلتی از او بیان شود، دلها از بوی گل محمدی زنده می‌شود، یاد نوید بخش‌اش دربهای صبح را به روی ما می‌گشاید.

تقدیم به:

مقدس ترین واژه‌ها در لغت نامه دلم، مادر مهربانم که زندگیم را مدیون مهر و عطوفت آن می‌دانم.

پدر، مهربانی مشفق، بردبار و حامی.

برادر و خواهرم همراهان همیشگی و پشتوانه‌های زندگیم.

محصول آموخته‌هایم را تقدیم می‌کنم به آنان که مهر آسمانی شان آرام بخش آلام زمینی‌ام است

به استوارترین تکیه گاهم، دستان پرمهر پدرم

به سبزترین نگاه زندگیم، چشمان سبز مادرم

که هرچه آموختم در مکتب عشق شما آموختم و هرچه بکوشم قطره‌ای از دریای بی‌کران مهربانی‌تان را سپاس نتوانم بگویم.

امروز هستی‌ام به امید شماست و فردا کلید باغ بهشت‌م رضای شما، دست آورد گران سنگ‌تر از این نداشتم تا به خاک پایتان نثار کنم، باشد که حاصل تلاشم نسیم گونه غبار خستگی‌تان را بزدايد.

بوسه بر دستان پرمهرتان.

تقدیر و تشکر

در گام اول سپاس بی‌انتها دارم از درگاه ایزد منان که منت تدوین و نگارش این پایان نامه را برای بنده عطا نمود.

در گام دوم از ریاست محترم جامعه المصطفی العالمیه واحد گرگان، معاونین محترم و مدیر مدبر گروه فقه و اصول که اتمام این رساله با زمینه سازی و فرصت بخشی آنان منوط بوده، تقدیر و تشکر نمایم.

و همچنین تقدیر و تشکر ویژه دارم از استاد محترم شخصیت حلیم جناب دکتر ایجاد حسین «مجتبی» که همیشه از راهنمایی ها و توصیه های ارزشمند ایشان در زمینه نگارش این رساله استفاده نمودم.

چکیده

پیشرفت‌های چشمگیر علم پزشکی سبب شده است که به وسیله‌ی تلقیح مصنوعی از راه غیر معمولی زوجین صاحب فرزند شود، این‌روش مشکلات زوج‌های نابارور را برطرف نموده است و در توالد و تناسل که یکی از اهداف ازدواج قلمداد شده است کمک شایسته نماید و در نهایت به خانواده‌های که از نداشتن فرزند رنج می‌برند شادمانی و سرور را به ارمغان بیاورد. در آموزه‌های اسلامی فرزند زمانی مشروع محسوب می‌شود که بین دو نفر رابطه شرعی قانونی از طریق مقاربت معمولی برقرار شده باشد. بنا بر این پژوهش حاضر به این پرسش پاسخ داده است که «انواع، شرایط و احکام تلقیح مصنوعی از دیدگاه فقهای معاصر فریقین چیست؟» در فقه قدیم تنها روش متعارف مورد بحث قرار گرفته است، اما از روش‌های نوین باروری که از جمله مسایل مستحدثه و نو پیدا است، سکوت نموده است؛ لذا می‌طلبد این مورد تحقیق و بررسی قرار گیرد.

این پژوهش انواع، شرایط و احکام تلقیح مصنوعی را با روش کتابخانه‌ای، توصیفی، تحلیلی و با تکیه بر منابع فقهی و در برخی موارد منابع تفسیری و روایی مورد بررسی قرار داده است. یافته‌ها و دست‌آوردهای این بررسی حاکی از آن است که تلقیح مصنوعی دارای انواع متعدد و گوناگون بوده است. در صورتی وجود شرایط غالب فقهای اهل سنت و امامیه استفاده از روش‌های نوین باروری بین زوجین را جایز می‌دانند، ولی در صورتی که یکی از زوجین یا هر دوی آن‌ها از نطفه شخص سوم استفاده کند، اکثر فقهای فریقین آن را حرام دانسته‌اند، اما عده‌ی کمی آن را جایز شمرده‌اند. در کل راجع به حکم تلقیح مصنوعی سه دیدگاه وجود دارد؛ مجوزین، مانعین و قایل به تفصیل.

کلید واژه‌ها:

نوع، شرط، تلقیح، تلقیح مصنوعی، مبانی، فقه.

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
مقدمه	۱
طرح تحقیق	۱
۱- تعریف مساله	۱
۲- سوالات تحقیق	۳
۳- فرضیه‌های تحقیق:	۳
۴- سابقه تحقیق:	۴
۵- ضرورت تحقیق	۵
الف: ضرورت علمی:	۵
ب: ضرورت عملی:	۵
۶- هدف تحقیق:	۶
۷- جنبه جدید بودن و نو آوری تحقیق:	۶
۸- روش تحقیق	۶
۹- روش گرد آوری	۷
۱۰- قلمرو تحقیق	۷

فصل اول:

کلیات و مفاهیم

مقدمه	۹
مبحث اول: کلیات	۹
الف) اهمیت باروری از دیدگاه اسلام	۹
ب) ناباروری از منظر روانی و اجتماعی	۱۰
ج) آمار ناباروری و عوامل آن	۱۲
۱. علل ناباروری در مردان	۱۳
الف) اختلال متعلق به اسپرم	۱۳
ب) ناهنجاریهای متعلق به ساختمان بدن	۱۵
ج) اختلالات مربوط به عملکرد جنسی	۱۵
د) علل ناشناخته	۱۶
۲. علل ناباروری در زنان	۱۶
الف) اختلال در تخمک گذاری:	۱۶
ب) اختلال در لوله‌ی رحمی:	۱۹
ج) اختلا در رحم یا گردنهی رحم:	۱۹
د) بیماری لگنی:	۲۰

۲۰	ه) مشکلا مربوط به دستگاه ایمنی بدن:
۲۰	و) مشکلات مربوط به واژن:
۲۰	ز) علل نا معلوم و ناشناخته:
۲۱	د) هدف تلقیح مصنوعی
۲۱	مبحث دوم: مفاهیم
۲۱	الف) نوع
۲۱	۱-نوع در لغت:
۲۲	۲. نوع در اصطلاح:
۲۳	ب) شرط
۲۳	۱. شرط در لغت:
۲۴	۲. شرط در اصطلاح:
۲۴	ج) تلقیح
۲۴	۱. تلقیح در لغت:
۲۵	۲. تلقیح در اصطلاح:
۲۵	د) تلقیح مصنوعی
۲۵	۱. تلقیح مصنوعی در لغت:
۲۶	۲. تلقیح مصنوعی در اصطلاح:
۲۶	ه) فقه
۲۶	۱. فقه در لغت:
۲۶	۲. فقه در اصطلاح:
۲۸	و) منی
۲۸	۱. منی در لغت
۲۸	۲. منی در اصطلاح
۲۹	ز) جنین
۲۹	۱. جنین در لغت
۲۹	۲. جنین در اصطلاح
۳۱	ح) نطفه
۳۱	۱. نطفه در لغت
۳۱	۲. نطفه در اصطلاح
۳۲	ط) مبانی
۳۲	۱. مبانی در لغت
۳۲	۲. مبانی در اصطلاح
۳۳	نتیجه گیری

فصل دوم:

ماهیت و مبانی تلقیح مصنوعی

مقدمه	۳۵
مبحث اول:	۳۵
۱- ماهیت تلقیح مصنوعی	۳۵
الف) تلقیح مصنوعی از دیدگاه فقهاء:	۳۶
ب) تلقیح مصنوعی از دیدگاه پزشکان:	۳۷
۲. مبانی تلقیح مصنوعی	۳۷
۱- مبانی تلقیح مصنوعی از دیدگاه اهل سنت	۳۸
الف) مبانی ممانعین تلقیح مصنوعی	۳۸
۱- حفظ نظم	۳۸
۲- دفع مفاسد	۳۹
۳- خلاف طبیعت انسانی	۳۹
۴- حرمت تدای به وسیله نجس	۴۰
۵- حرمت کشف عورت	۴۰
۶- حرمت استمناء	۴۱
ب) مبانی مجوزین تلقیح مصنوعی	۴۱
۱- استحکام شیراز ه خانواده	۴۱
۲- نیاز عاطفی انسان به اولاد	۴۲
۳- حفظ نسل	۴۳
۴- مشروعیت درمان	۴۴
۵- ضرورت دخالت پزشک	۴۴
۲- مبانی تلقیح مصنوعی از دیدگاه امامیه	۴۶
الف) مبانی ممانعین تلقیح مصنوعی	۴۶
۱- اصالة الاحتیاط	۴۶
دلیل اول: مذاق شرع	۴۷
دلیل دوم: روایات	۴۷
۲- حذف متعلق فعل	۵۲
۳- از بین رفتن فرهنگ ازدواج	۵۵
ب) مبانی مجوزین تلقیح مصنوعی	۵۵
۱. اصالة البراءة	۵۵
۲- اضطرار	۵۶
۳- عسر و حرج	۵۷
الف) آیات	۵۷
ب) روایات	۵۸

ج) بنای عقلا.....	۵۸
نتیجه گیری.....	۶۱

فصل سوم:

انواع و شرایط تلقیح مصنوعی

مقدمه.....	۶۶
مبحث اول: اقسام تلقیح مصنوعی.....	۶۶
الف) تلقیح در داخل رحم.....	۶۶
۱- انتقال اسپرم شوهر به رحم همسرش.....	۶۸
۲- انتقال اسپرم مرد اجنبی به رحم زن اجنبی.....	۶۸
۳- انتقال تخمک زنی به رحم زن عقیم.....	۶۹
۴- تلقیح در رحم حیوان با اسپرم انسان.....	۷۰
۵- انتقال تخمک حیوان ماده در رحم زن نازا.....	۷۰
۶- انتقال تخمک زن به رحم حیوان ماده.....	۷۰
۷- گرفتن اسپرم حیوان نر و انتقال به رحم حیوان ماده.....	۷۱
۸- تلقیح اسپرم با تخمک از گرده نباتات.....	۷۱
۹- تلقیح اسپرم مردی بعد از فوتش به رحم همسرش.....	۷۱
۱۰- تلقیح اسپرم مرد مجهول به زنی.....	۷۲
ب) تلقیح در خارج رحم.....	۷۲
۱- انعقاد نطفه در بیرون رحم و انتقال به رحم صاحب تخمک.....	۷۳
۲- انعقاد نطفه در بیرون رحم و انتقال به رحم همسر دیگر مرد.....	۷۳
۳- انتقال نطفه منعقد شده به رحم زن اجنبی.....	۷۳
۴- انتقال نطفه منعقد شده از منی مرد و زن اجنبی به رحم زن.....	۷۴
۵- انعقاد نطفه فرزند از اسپرم مرد با تخمک حیوان.....	۷۴
۶- انعقاد نطفه حیوان نر با تخمک زن.....	۷۴
ج) تلقیح و تولید در خارج رحم.....	۷۵
۱- انعقاد نطفه از اسپرم مرد و تخمک همسر.....	۷۵
۲- انعقاد نطفه از اسپرم مرد و تخمک زن اجنبی.....	۷۵
۳- تلقیح بین اسپرم انسان و تخمک حیوان یا برگرفته شده از گرده گیاه.....	۷۶
مبحث دوم: شرایط تلقیح مصنوعی.....	۷۸
اهل سنت:.....	۷۸
۱- متحقق شدن تلقیح مصنوعی در میان زوجین نه غیر آنها.....	۷۸
۲- عدم اختلاط اسپرم اجنبی.....	۸۰
۳- رضایت زوجین.....	۸۱
۴- بودن تلقیح مصنوعی تنها وسیله برای تولید مثل.....	۸۲

۵-	پزشکان قابل اعتماد به ایمان و صداقت این عمل را انجام دهد.....	۸۳
۶-	تلقیح باعث آسیب جسمی، روانی و یا روحی نشود.....	۸۴
۷-	عمل لقاح در حضور شوهر انجام شود.....	۸۵
	امامیه.....	۸۵
۱-	راه بچه دار شدن فقط تلقیح مصنوعی باشد.....	۸۶
۲-	زوجین دارای صلاحیت اخلاقی باشد.....	۸۶
	نتیجه‌گیری.....	۸۷

فصل چهارم:

احکام تلقیح مصنوعی

	مقدمه.....	۹۰
	قسم اول: تلقیح مصنوعی داخل رحم.....	۹۰
۱-	انتقال اسپرم شوهر به رحم همسرش.....	۹۰
	اهل سنت.....	۹۰
	الف) مجوزین.....	۹۰
	الف- دلیل قرآنی.....	۹۱
	ب- دلیل عقلی.....	۹۲
	ج- مصلحت مرسله.....	۹۳
	ب) مانعین.....	۹۳
	دلیل- قرآنی.....	۹۳
	دلیل- از سنت نبوی.....	۹۵
	امامیه.....	۹۵
	-عزل اسپرم.....	۹۶
	-پزشک همسر.....	۹۶
	-اضطرار.....	۹۶
	-عسر و حرج.....	۹۷
	-آیات.....	۹۸
	-روایات.....	۹۸
	-بنای عقلاء.....	۹۹
	-اجماع.....	۹۹
۲-	انتقال اسپرم مرد اجنبی به رحم زن اجنبی.....	۱۰۰
	اهل سنت.....	۱۰۰
	دلیل قرآنی.....	۱۰۰
	دلیل روایی.....	۱۰۱
	دلیل عقلی.....	۱۰۱
	امامیه.....	۱۰۲

مجازین	۱۰۲
مانعین	۱۰۳
۳- تلقیح در رحم حیوان با اسپرم انسان	۱۰۵
اهل سنت	۱۰۵
امامیه	۱۰۵
مجازین	۱۰۶
مانعین	۱۰۶
-الغاء خصوصیت	۱۰۶
-آیت قرآن کریم	۱۰۷
-روایت	۱۰۷
-سیره منتشره	۱۰۷
۴- انتقال تخمک حیوان ماده در رحم زن نازا	۱۰۸
اهل سنت	۱۰۸
امامیه	۱۰۹
۵- انتقال تخمک زن به رحم حیوان ماده	۱۰۹
اهل سنت	۱۰۹
امامیه	۱۱۰
۶- گرفتن اسپرم حیوان نر و انتقال به رحم حیوان ماده	۱۱۰
۷- تلقیح اسپرم یا تخمک از نباتات	۱۱۱
اهلسنت	۱۱۱
امامیه	۱۱۱
۸- تلقیح اسپرم مرد بعد از فوتش به رحم همسرش	۱۱۲
اهلسنت	۱۱۲
مجازین	۱۱۳
مانعین	۱۱۴
امامیه	۱۱۵
مجازین	۱۱۵
مانعین	۱۱۶
۹- تلقیح اسپرم مرد مجهول به زنی	۱۱۷
قسم دوم: تلقیح مصنوعی در خارج رحم	۱۱۸
۱- انعقاد نطفه در بیرون رحم و انتقال به رحم صاحب تخمک	۱۱۸
۲- انعقاد نطفه در بیرون رحم و انتقال به رحم همسر دیگر مرد	۱۱۹
اهل سنت	۱۱۹
امامیه	۱۱۹
۳- انتقال نطفه منعقد شده به رحم زن اجنبی	۱۲۰

۱۲۰.....	اهل سنت
۱۲۱.....	امامیه
۱۲۲.....	۴. انتقال نطفه منعقد شده از منی مرد و زن اجنبی به رحم زن
۱۲۲.....	اهل سنت
۱۲۲.....	امامیه
۱۲۳.....	۵- انعقاد نطفه فرزند از اسپرم مرد با تخمک حیوان
۱۲۳.....	اهل سنت
۱۲۳.....	امامیه
۱۲۴.....	۶- انعقاد نطفه حیوان نر با تخمک زن
۱۲۴.....	اهل سنت
۱۲۴.....	امامیه
۱۲۵.....	قسم سوم: تلقیح و تولید در خارج رحم
۱۲۵.....	۱- انعقاد نطفه از اسپرم مرد و تخمک همسر
۱۲۵.....	اهل سنت
۱۲۶.....	امامیه
۱۲۷.....	۲- انعقاد نطفه از اسپرم مرد و تخمک زن اجنبی
۱۲۷.....	اهل سنت
۱۲۷.....	امامیه
۱۲۸.....	۳- تلقیح بین اسپرم انسان و تخمک حیوان یا بر گرفته شده از گرده گیاه
۱۲۸.....	اهل سنت
۱۲۹.....	امامیه
۱۲۹.....	نتیجه گیری
۱۳۳.....	خاتمه
۱۳۳.....	الف) نتیجه گیری
۱۳۵.....	ب) پیشنهادات
۱۳۶.....	فهرست منابع
۱۳۶.....	الف) منابع عربی
۱۴۳.....	ب) منابع فارسی

مقدمه

در هر پژوهشی نیاز است در ابتداء به تبیین مساله، سوال اصلی، سوالات فرعی، سابقه‌ای تحقیق، ضرورت تحقیق، هدف تحقیق، فرضیه‌های تحقیق و روش تحقیق پرداخته شود؛ تا خواننده در ابتداء متوجه شود که چی مسایلی را در این پژوهش مورد بررسی قرار داده شده است، بناء لازم است در این مقدمه به مسایل مزبور پرداخته می‌شود:

طرح تحقیق

۱- تعریف مساله

بدون شک داشتن فرزند، یکی از مقتضیات طبیعی انسان است، زندگی بسیاری از والدین به دلیل نداشتن فرزند خوشایند نیست، حتی بسیاری از خانواده‌ها که به علل مختلف، صاحب فرزند نمی‌شوند شیرازه‌ی زندگی شان از هم متلاشی می‌شود و زندگی مشترک شان از هم می‌پاشد. امروزه با پیشرفت علم و تکنولوژی این عطش درونی خود را با تلقیح مصنوعی بدون توجه به حکم فقهی اش برطرف می‌کنند.

تلقیح مصنوعی عبارت است از ترکیب اسپرم مرد با تخمک زن بدون عمل نزدیکی در داخل یا خارج از رحم به کمک وسایل پزشکی، تلقیح مصنوعی از جهت صاحبان اسپرم، تخمک دارای انواع و اشکال مختلف است. علاوه بر این؛ لقاح ممکن است درون رحم یا خارج از رحم در دستگاه آزمایشگاهی مخصوص صورت گیرد. بطورکلی سه صورت برای تلقیح مصنوعی از جهت دارندگان اسپرم و تخمک وجود دارد ۱. تلقیح ۱- اسپرم شوهر با تخمک همسرش ۲. ترکیب اسپرم مرد و زن بیگانه ۳. ترکیب اسپرم شوهر با تخمک همسرش در رحم زن دیگر. آنچه به نظر می‌رسد تلقیح شوهر به همسر با وجود شرایط خاص نزد مذاهب جایز، تلقیح بیگانه به اتفاق فقهای مذاهب ناجایز و قرار دادن اسپرم شوهر و همسر در رحم زن دیگر مورد اختلاف فقهای مذاهب است. هر کدام از این انواع، شرایطی دارد از جمله؛ زوجین در حال حیات باشند، منجر به حرام و کشف عورت صورت نپذیرد، با رضایت طرفین انجام گیرد و نیاز به لقاح پیدا شود.

در تلقیح مصنوعی زمان و مکان نیز تاثیر دارد. در قدیم فرزند نداشتن خیلی برای خانواده مشکل روانی ایجاد نمی‌کرد چون معمولاً کل خانواده پدر، مادر، و برادران کنار هم زندگی می‌کردند و خیلی احساس تنهایی نمی‌کردند ولی امروز چون خانواده‌ها از هم جدا شدند بنا بر این بیشتر احساس تنهایی، بی وارثی بدون

فرزند می‌کنند و دچار اختلال روانی می‌شوند. البته ممکن در همه جوامع چنین نباشد ولی در برخی جوامع چنین حسی وجود دارد.

در بعضی کشورها برای لقاح مصنوعی قانونی را وضع نمودند که مستند قانون شان مصلحت است. در چارچوب قانون افراد که مشکل دارند می‌توانند عمل لقاح را انجام دهند. که در اینصورت حکم وضعی را بخود می‌گرد.

با پیشرفت چشمگیر دانش و فن‌آوری بشری در تمام عرصه‌ها و بخش‌های گوناگون، زندگی را دستخوش تغییر و تحول بسیاری ساخته است علاوه بر اینکه موجب آسایش انسان‌ها شده موجب دشواریها و سختی‌های گوناگون نیز شده است. ناگزیر دانشمندان سر درگریبان تفکر برده تا راه حل برای مشکل که از ابداع و اختراع بوجود آمده بیابد، از زمان‌های دیر زوجهایی بوده‌اند که به علت عقیم بودن و مشکلات دستگاه تناسلی از نعمت فرزند محروم بودند که مثال‌های آن در کتاب‌های آسمانی از جمله قرآن کریم بیان شده است. مانند سارا همسر حضرت ابراهیم که توانایی بار دار شدن را نداشت و حضرت ذکریا که به سن کهولت بود و از خداوند تمنای فرزند داشت و خداوند یحیی را به او و همسرش ارزانی نمود. دانش پزشکی از کاروان، قافله پیشرفت علوم عقب نمانده و به دستاوردهای درخورستایش رسیده است. از جمله راه‌های که در جهت درمان زوج‌های عقیم ارایه شده است، مساله تلقیح مصنوعی و باروری زنان از راه غیرطبیعی است امروز انسانها می‌توانند با توسل به وسیله‌های علمی و راه حل پزشکی صاحب فرزند شوند، اینجا بود که مباحث اخلاقی، مذهبی، اجتماعی، و حقوقی فرا روی آن قرارگرفت و مسایل از قبیل جواز و عدم جواز این عمل، تأثیرات اجتماعی ناشی از تلقیح و دخالت در امرخلقت طبیعی مطرح شد، بحث راجع به این مساله هنوزهم ادامه دارد و راه حل‌های مختلفی از سوی صاحب نظران ارایه شده است. که سبب رفع پاره‌ای از مشکلات شده است. اما نظر به دلایل ذیل کافی به نظر نمی‌رسد، اینکه بعضی از نویسندگان فقط حکم تلقیح مصنوعی را مورد بررسی قراردادده ولی به انواع و شرایط نپرداخته‌اند، و بعضی انواع و احکام را بحث نموده ولی به شرایط نپرداخته‌اند، بعضی نیز تلقیح مصنوعی را از دیدگاه مذهب خاص بحث نموده‌اند، از آنجایی که در اکثر جوامع، مذاهب مختلف باهم زیست دارند، نیاز است که انواع، شرایط و تلقیح مصنوعی به صورت تطبیقی و مقارنه‌ای مورد بحث و بررسی قرارگیرد.

بنابر این، اساسی ترین سوال که مطرح میشود این است. انواع، شرایط و احکام تلقیح مصنوعی از دیدگاه فقهای معاصر فریقین چیست؟ پاسخ به این سوال نیاز مند تحقیق و بررسی جدی است که پژوهشگر قصد دارد این مساله را به صورت توصیفی - تحلیلی با رویکرد تطبیقی، تقریبی و مقارنه‌ی مورد بررسی و تحقیق قرار دهد.

۲- سوالات تحقیق

الف) سوال اصلی:

انواع، شرایط و احکام تلقیح مصنوعی از دیدگاه فقهای معاصر فریقین چیست؟

ب) سوال‌های فرعی تحقیق:

۱. ماهیت و مبانی تلقیح مصنوعی از دیدگاه مذاهب چیست ؟
۲. انواع تلقیح مصنوعی از دیدگاه فقهای معاصر فریقین کدام‌اند؟
۳. تلقیح مصنوعی از دیدگاه فقهای معاصر فریقین چه شرایطی دارد؟
۴. احکام تلقیح مصنوعی از دیدگاه فقهای معاصر فریقین چیست؟

۳- فرضیه‌های تحقیق:

۱. از دیدگاه فریقین کاشت نطفه در رحم از راه غیر آمیزش را تلقیح مصنوعی می‌گویند، نظر به متعدد بودن انواع تلقیح مصنوعی (داخل رحمی، خارج رحمی، تلقیح منی شوهر، تلقیح منی بیگانه) مبانی آن نیز در حرمت و جواز نزد مذاهب متعدد به نظر می‌رسد مانند عقل، قیاس و اقوال فقهای قدیم.
۲. به نظر می‌رسد برای تلقیح مصنوعی دو قسم قابل تصورات؛ داخل رحم که عبارت از انتقال اسپرم به داخل رحم است، خارج از رحم که عبارت از آماده‌سازی منی در خارج از رحم است. هر کدام این دو قسم، اقسامی دارد که برخی مورد اتفاق و برخی آن مورد اختلاف است.
۳. فقهای فریقین برای تلقیح مصنوعی شروطی را بیان کرده‌اند از جمله اینکه؛ زوجین در حال حیات باشند، منجر به حرام و کشف عورت صورت نپذیرد، با رضایت طرفین انجام گیرد و نیاز به لقاح پیدا شود.

فریقین در این شروط، اتفاق نظر دارند اگرچه در تعداد شروط باهم اختلاف دارند. گاهی شرایط زمانی و مکانی به گونه‌ای هستند که نداشتن فرزند، سبب اختلال روانی می‌شود چون اکثر خانواده‌ها در این زمان از هم جدا زندگی میکنند در اینصورت مصلحت ایجاب تلقیح مصنوعی را می‌کند.

۴. در شریعت اسلامی برای هر مساله و موضوع حکمی مشخص بیان شده است، تلقیح مصنوعی نیز از این استثنا نیست. آنچه به نظرمی‌رسد فقهای فریقین تلقیح مصنوعی از طریق اجنبی راحرام می‌دانند ولی اگر از شوهر باشد، مورد اختلاف است البته فروش عین منی نیز نزد مذاهب حرام است، بجز بعضی از فقهای امامیه. البته اجرای تلقیح یا عدم آن دارای آثار در زندگی انسان‌ها میباشد. از جمله در صورتی اجرای لقاح مصنوعی والدین که زندگی شان به سبب نداشتن فرزند به یاس و اضطراب مبدل شده است به آرامش می‌رسند و در صورت عدم اجرای لقاح دچار افسردگی و ناامیدی میشوند، اثر دیگر تلقیح که البته منفی است، اینست که ممکن بعضی از زنان بدون اینکه شوهر کند نظر به بعضی دلایل مانند قیودات شوهر برهمسر دست به تلقیح بزنند که اثر منفی در جامعه دارد.

۴- سابقه تحقیق:

از لحاظ تاریخی، سابقه‌ی تلقیح مصنوعی در انسان نیز مانند بسیاری از روش‌های دیگر طبی به دامپروری می‌رسد در قرن چهارم میلادی در میان جنگجویان قبایل عربی که رقیب یگدیگر بودند از این روش در جهت منفی استفاده میکردند، چون اسب در آن زمان در جنگها اهمیت بسیاری داشت افراد عشایر عرب دزدانه به اردوگاه قبیله‌ی رقیب می‌رفتند و منی اسب‌های نر پست نژاد را در مهبل مادیانهای اصیل قبیله‌ای رقیب تزریق می‌کردند، اولین آزمایش را یکی از دانشمندان آلمانی به نام «لدویگ جاکوبی» در سال ۱۷۶۵ روی ماهی‌ها انجام داد و سپس در ایتالیا و بعد در روسیه روی حیوانات انجام گرفت.

با پیشرفت علم و تکنولوژی عمل تلقیح از حیوانات پارا فراتر گذاشت و به شکل علمی بین انسان‌ها رایج شد، اولین آزمایش تلقیح مصنوعی در انسان در سال ۱۷۹۹ در انگلستان صورت گرفت و بعداً آهسته آهسته در اکثر کشورها رواج یافت، در این مورد کتاب‌ها و پایان‌نامه‌ها نوشته شده است، در کل بحث‌های خوبی را مطرح کرده بوده اند؛ مانند کتاب «(احکام التلقیح غیرالطبیعی)» تألیف سعد بن عبدالعزیز بن عبدالله الشویرخ. (بررسی حکم تلقیح مصنوعی و اثر آن در توارث و نسب از دیدگاه فقه امامیه. نویسنده طاهره

نژاد) (چالشهای فقهی، حقوقی و اخلاقی تلقیح مصنوعی و رویا رویی با حق باروری زوجین نا بارور، زینب ریاضت). (تلقیح مصنوعی از منظر فقههای اهل سنت؛ نویسندگان، سید رضا احسان پور، هادی عظیمی گرگانی و مدیحه هاشم پور) (تلقیح مصنوعی و آثار حقوقی آن، نویسنده نبی الله نعمتی) (التلقیح الصناعی من منظور الفقه الاسلامی، نویسنده، یاسر عبدالحمید جادالله النجار) الضوابط القانونیه للتلقیح الصناعی، نویسنده صحراوی (تلقیح مصنوعی انسان، نویسنده حسن مراد زاده رحمت آبادی. و.... ولی آنچه به نظر بنده که باید روی آن بحث می شد که نشده حکم تلقیح مصنوعی در روشنای فقه فریقین بود بناً خواستم این موضوع را به شکل تطبیقی و مقارنه‌ی مورد واکای قرار دهم.

۵- ضرورت تحقیق

تحقیق و پژوهش در مسایل فقهی به ویژه مسایل جدید و نوپیدا، در جوامع اسلامی از اهمیت و ارزش فراوان برخوردار است. از جمله:

الف: ضرورت علمی:

از آنجا که خانواده‌ها تشکیل دهنده جامعه است. آن جامعه سالم قلمداد می‌شود که در آن خانواده‌های سالم زیست داشته باشند، خانواده زمانی سالم بوده میتواند که در آن افراد متدین و قانونمند وجود داشته، گوش به فرمان شرع و قانون باشند، یکی از دستورات شرع عدم اختلاط نسب است، امروز با پیشرفت علم در جامعه‌ی بشری مساله تلقیح بیشتر ترویج یافته است، و این عمل را بدون توجه به جنبه فقهی‌اش انجام میدهند، گرچند در این مورد کتاب‌ها، پایان‌نامه‌ها و مقالات نوشته شده است، ولی کافی نیست چون یا صرف به جنبه حقوقی پرداخته و یا هم از دیدگاه مذهب واحد مساله را مورد بررسی قرار داده. و به حکم فقهی (تلقیح مصنوعی از دیدگاه فریقین) پرداخته نشده است، به این لحاظ نیاز است؛ تلقیح مصنوعی از دیدگاه فقههای معاصر فریقین مورد واکاوی قرار گیرد.

ب: ضرورت عملی:

قسمیکه معلوم است شریعت به فرزند آوری انسان‌ها را تشویق، ترغیب میکند و قوام بشریت وابسته به توالد و تناسل است، از طرف دیگر فرزند سبب استحکام پایه‌های محبت بین شوهر و خانم می‌شود، تعدادی که از راه طبیعی صاحب فرزند نمی‌شوند بدون توجه به جواز و یا عدم جواز آن دست به تلقیح مصنوعی می-

زنند نیاز است به انواع، شرایط و احکام آن از دیدگاه فریقین پرداخته شود، در نتیجه در صورت حلیت تلقیح مصنوعی تولید نسل صورت گیرد و در صورت حرمت لقاح از نعمت فرزند محروم می‌ماند.

۶- هدف تحقیق:

انجام تحقیق جامع، روشمند و اصولی در باره‌ی شرایط و احکام تلقیح مصنوعی به منظور ارائه‌ی راهکار برای نهادهای قانونگذاری و همچنین برای متخصصان طب و درمان ناباروری مبتلاء به این بیماران هدف اصلی این پژوهش است. تاکنون در این زمینه پژوهش تطبیقی و مقارنه‌ی نگارش نیافته است. بنا بر این اهداف تحقیق قرار ذیل است:

۱. رسیدن به این مطلب که تلقیح مصنوعی چه محدوده‌ای دارد که نباید از آن عبور کرد.
۲. دانستن دیدگاه فقهای معاصر فریقین راجع به احکام، شرایط، و انواع تلقیح مصنوعی.
۳. پی بردن به اشتراکات و افتراقات دیدگاه‌های فقهای فریقین پیرامون شرایط، احکام، و دلایل فریقین.
۴. ارائه راهکار برای اطباء و بیماران مبتلاء به ناباروری.

۷- جنبه جدید بودن و نوآوری تحقیق:

همیشه سعی و تلاش پژوهشگران بر این بوده تا به گونه‌ی نوآوری و خلاقیت در تحقیقات و پژوهش داشته باشند، از این رو من نیز تلاش ورزیدم، تا در تحقیق حاضر از روش‌ها و دیدگاه‌های مؤثر که گره‌گشای مشکلات جامعه باشد استفاده نموده، تحلیل و برداشت خود را نیز در زمینه اضافه نمایم و با نوآوری بتوانم یگ برجستگی حایز اهمیتی در این تحقیق ایجاد نمایم، امیدوارم در زمینه موفق بدر آمده و چیزی که مینوسم مورد قبول خواننده واقع شود.

۸- روش تحقیق

در این پژوهش از روش تحلیلی و توصیفی و با استفاده از شیوه‌ی کتابخانه‌ای استفاده شده که در مرحله اول به نقل اقوال فقهای فریقین با ذکر ادله و مبانی آن‌ها پرداخته سپس آن‌ها را، مورد تحلیل و ارزیابی قرار داده، نقاط قوت آن را اثبات نموده و رای راجح را از مرجوح تفکیک می‌دهد.

۹- روش گرد آوری

این پژوهش بر مبنای روش گرد آوری کتابخانه‌ای بوده، که در ابتدا از کتاب‌های معتبر لغات و معاجم، در حوزه مفهوم شناسی استفاده شده و سپس در بخش‌های دیگر، دیدگاه‌های فقهاء را از کتب معتمد با ذکر ادله آن‌ها بیان نموده و سپس به ذکر موارد اتفاقی و اختلافی آن‌ها می‌پردازد.

۱۰- قلمرو تحقیق

پژوهش که در زمینه صورت گرفته است از لحاظ زمانی و مکانی مقید و منحصر به محیط و جغرافیایی خاصی نیست؛ زیرا هر کسی که دارای شرایط لقاح است می‌تواند آنرا انجام دهد در صورت عدم منجرشدنش به مفسده، اما از لحاظ موضوعی قلمرو این تحقیق، درحیطه‌ای فقهی با گرایش تطبیقی، تقریبی و مقارنه‌ای بین فریقین بوده است.